

Na Karavankah branili severno mejo

Ob stoletnici bojev za našo severno mejo je kranjsko Društvo general Rudolf Maister s pomočjo nekaterih gorenjskih občin izdalo zbornik »Stražarji Karavank – Lojze Ude in boji za severno mejo«.

JOŽE KOŠNJEK

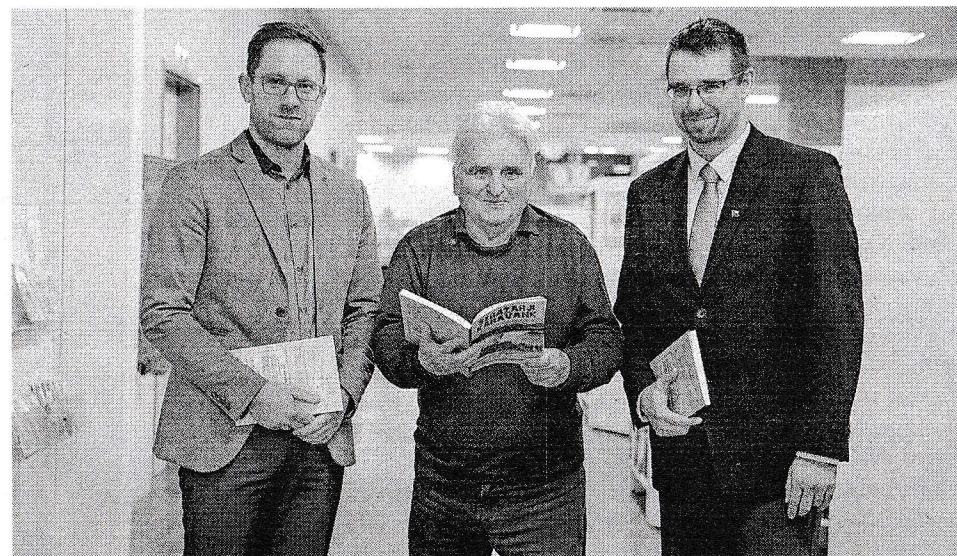
Novembra je minilo sto let, ko je takratni major kamniških korenin Rudolf Maister s pesniškim imenom Vojanov razglasil Spodnjo Štajersko za del nove Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev, Maribor pa za slovensko mesto. Pogumni major, ki ga je takratni Narodni svet povišal v generala, je 23. novembra bliskovito razorožil nemško gardo in kljub nasprotovanju vlade iz Ljubljane razglasil mobilizacijo. Nad štiri tisoč mož in fantov je slišalo generalov klic k obrambi severne meje in se vključilo v mariborski pešpolk, ki je postal prva enota Slovenske vojske v naši vojaški zgodovini! Maister je začel srdit boj za ohranitev slovenskega ozemlja, po katerem so iztegovali svoje roke sosedi z vseh strani, in za združitev Slovencev na severni in južni strani Karavank v eni državi Jugoslaviji. Sanje o življenju Slovencev v skupni državi niso bile uresničene in to

je generala Maistra in njegove borce bolelo. Mednarodna politika je odigrala svojo vlogo in Slovenci na severni avstrijski strani Karavank so, kljub temu da so Maistrove enote in enote Kraljevine SHS junija leta 1919 zasedle Celovec in Gosposvetsko polje, ostali v Avstriji. Zagotovo pa drži, da bi brez Maistrovega poguma in domoljubja še več slovenskega ozemlja prešlo v tuje roke. Tudi italijanske, saj je zahodnim sosedom dišal severozahodni del Gorenjske, pa so jih prav Maistrovi borci v sodelovanju z odredom jugoslovanske vojske vrgli tja, od koder so prišli.

Boji za našo severno mejo pa niso potekali samo na

Štajerskem in na Koroškem, ampak tudi na Gorenjskem, še posebej med Ljubeljem in Podrožco. O njih je bilo v preteklosti že nekaj napisanega, dogajanje pred stotimi leti vključno z glavnimi akterji teh dogodkov pa je sedaj strnjeno v zborniku z naslovom »Stražarji Karavank – Lojze Ude in boji za severno mejo«. V letošnjem jubilejnim Maistrovem letu ga je izdalo Društvo generala Rudolfa Maistra iz Kranja, pričemer mu je pomagalo devet gorenjskih občin in Vojaški muzej Slovenske vojske. Še posebej je opisana vloga dolgo zamolčanega ali celo pozabljenega Lojzeta Udeteta, ki se je leta 1896 rodil v Križah. Ta trziški domoljub, vojak in

V zborniku so objavljeni prispevki Janeza Tavčarja, upokojenega brigadirja Slovenske vojske Janeza Kavarija, majorja Zvezdana Markoviča in zgodovinarjev Mihe Šimaca, Matjaža Ravbarja, Blaža Torkarja in Danijela Grafenauerja. Objavljena je tudi pesem Rudolfa Maistra - Vojanova Gosposvetska straža.

Urednika zbornika dr. Miha Šimac in dr. Blaž Torkar z dr. Lojzetom Udetom mlajšim, sinom borca za severno mejo Lojzeta Udeteta na predstavitvi zbornika / Foto: Tina Dokl

pravnik je bil tisti, ki je 14. novembra leta 1918, po vrnitvi iz propadle vojske habsburške monarhije, zbral 14 zavodnih trziških fantov in mož ter brez boja zasedel Ljubelj, kamor so že prišli Nemci. Zbolel ga je očitek podljubeljskega kmeta dan pred tem, ki je Udetu, stoječemu v vojaški uniformi na pragu

svoje hiše v Trziču, zabrusil: »Vi tu postopate, na Ljubelju pa so že Nemci.« Ude je krenil na Ljubelj. Ni verjel obljubam, da nam bodo zmagovite države antante dale del Koroške in se zanj ni treba boriti. Kmalu se je pokazalo, kako prav je imel in kako naivno se je bilo zanašati na razumevanje velikih. Prav tako sta bila

Lojze Ude in njegov prijatelj soborec Rudolf Ahačič tista, ki sta med stražo 17. novembra streljala na nemške vojaške v Brodeh na avstrijski strani Ljubelja. Nemci na strele niso odgovorili in zato je bilo streljanja kmalu konec. Udetovi in Ahačičevi streljali za prve strele v bojih za severno mejo.